

Друго. Дори и въ нормални за развитието на търговията и индустрията времена, кредитътъ вмѣсто да е мостъ между бѣдностъ и богатство както мнозина твърдятъ, създава по-голѣма пропастъ между имущи и неимущи. Примѣрътъ, приведенъ отъ В. Беджехотъ, банкеръ-практикъ, единъ отъ най-добритѣ познавачи на английския париченъ пазаръ, на стр. 6 отъ руския прѣводъ на неговото съчинение „Ломбардстритъ“ по това, какъ прѣдприемачъ, който си служи на широка нога съ кредитъ може да конкурира съ успѣхъ и дори да побѣди въ търговско-промишлената борба надъ лицето, което не си служи съ такъвъ, е твърдѣ изразителенъ. Споредъ този авторъ, ползуващъ се съ всемирна извѣстностъ, при нормална печалба отъ 10⁰%, търговецъ, дѣйстващъ съ собственъ капиталъ отъ 50 хил. англ. лири, ще получи годишенъ доходъ отъ 5 хил. лири. Другъ търговецъ, дѣйстващъ сжщо така съ капиталъ отъ 50 хил. лири, нъ отъ които 40 хил. сж взети въ кредитъ (чрѣзъ сконтиране на полици), ще получи, както първия 5 хил. лири доходъ. Отъ доходитѣ на втория търговецъ обаче ще трѣбва да се спаднатъ лихвитѣ на заетия капиталъ. Ако размѣрътъ на сконтото е 5⁰%, лихвитѣ на заетия капиталъ отъ 40 хил. лири ще бждатъ — на 2 хил. лири. Чистата печалба на вториятъ търговецъ ще се изрази въ 3 (5—2) хил. лири върху собствения му капиталъ отъ 10 хил. лири, което съотвѣтствува на 30⁰%. А като е така, че вториятъ търговецъ, като си служи съ кредитъ, има възможностъ да получи една допълнителна премия (въ този примѣръ отъ 2 хил. лири) върху собствения си капиталъ, то слѣдва, че той може да намали цѣната на прѣдметитѣ, съ които търгува, и да нанесе по този начинъ силенъ ударъ на своя противникъ, който работи само съ собствени срѣдства.

Ние прочемъ не допускаме, че има въ наше време прѣдприемачъ, който да не разбира отъ значението на кредита и да не полага всички усилия за да го утилизира за себе; нъ въпросътъ е, че не за всички производители кредитътъ е леснодостъпенъ и ефтинъ. А щомъ е така, че всички прѣдприемачи не могатъ да се ползуватъ на еднакви условия отъ кредита, то това обстоятелство е вече достатъчно да създаде, покрай други причини, неравенство въ печалбитѣ. А понеже отъ друга страна се знае, че една отъ най-здравитѣ опори, отъ гледището на кредитора, при отпущане на заемитѣ, покрай моралнитѣ достоинства на заемоприемателя (професионална способностъ, честностъ, спестовностъ, трудолюбие), е имущественото положение на послѣдния ¹⁹⁾, то, очевидно е, че отъ облагитѣ на кредита се ползуватъ прѣди

¹⁹⁾ За основа при опрѣдѣление кредититѣ на своитѣ клиенти управлението на В. Н. Банка взема имущественото положение, сир. активитѣ на заемоприемателя (имоти, стоки, ввемания) minus пасивитѣ му (задължения къмъ трети лица); слѣдъ това вече се дава мѣсто на моралнитѣ качества на клиента. „По общоизвѣстнитѣ правила, които въ това отношение се практикуватъ, най-доброто мѣрило за състоянието на всекиго сж: а) недвижимитѣ му имоти и приходитѣ отъ тѣхъ; б) движимитѣ имоти, като цѣнни книжа, облигации, акции и пр. и в) доходността отъ занятието, което упражнява“. (Виж. „Протоколи на управителния съвѣтъ на В. Н. Банка съ участието на директоритѣ на банковитѣ клонове“. София, 1897, стр. 127).

Дори при рай-айзеновитѣ заемателни каси, където тенденцията е да се изтъкнатъ и възнаградятъ — твърдѣ справедливо, — личнитѣ достоинства на дружественния членъ, все пакъ се гледа отъ общото становище на кредитора, а именно щото „всеки заемъ да бжде така усигуренъ, щото за дружеството да няма никаква опасностъ“. (Виж. Ръководството на А. Ивановъ за земледѣлскитѣ спестовно-заемателни каси, стр. 29). А понеже по-важнитѣ лица, т. е. такиа които „притежаватъ нѣщо“, могатъ по-лесно да прѣдставятъ подобно обезпечение за своя заемъ, било то въ поръчителство или срѣщу вещенъ залогъ, отколкото лицата, които сж